

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 37.013.82:81'233:373.3(045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14545052>

Основи логопедії в контексті Нової української школи: методи і стратегії підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку

Скоромна Маріанна Володимирівна

кандидат педагогічних наук Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська 34, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1824-4110>

Прийнято: 05.11.2024 | Опубліковано: 29.11.2024

Анотація. Метою статті є дослідження сучасних методів і стратегій підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку в контексті Нової української школи. Особливий акцент зроблено на адаптації логопедичної роботи до інноваційних технологій та індивідуальних потреб учнів.

*У дослідженні використовувались **методи** системного аналізу наукових джерел, порівняльно-історичний метод для вивчення еволюції підходів до логопедичної підтримки, а також емпіричні методи спостереження та анкетування вчителів і логопедів. Розробка рекомендацій спиралась на аналіз сучасних інноваційних практик в українській та зарубіжній логопедії.*

Виявлено, що застосування адаптивних методів та інноваційних технологій, таких як гейміфікація, цифрові платформи та мультимедійні

засоби, значно покращує результати логопедичної підтримки учнів. Використання індивідуалізованих підходів до навчання підвищує рівень інтеграції учнів з мовленнєвими порушеннями в загальноосвітній процес, сприяючи їхній соціалізації та успішному засвоєнню матеріалу.

Отримані **результати підтверджують** ефективність інноваційних методів у логопедичній роботі, зокрема в умовах інклюзивної освіти. Стаття робить вагомий внесок у розуміння та вдосконалення методик мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на детальніше вивчення довготривалого впливу цих методів на розвиток мовлення та їх адаптацію до різних умов навчального процесу.

Ключові слова: логопедія, мовленнєвий розвиток, Новітні технології, інклюзивна освіта, адаптивні методи, Нова українська школа.

Fundamentals of speech therapy in the context of the new Ukrainian school: methods and strategies to support the speech development of primary school students

Marianna Skoromna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, 65020, Odesa Staroportofrankivska Street 34, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1824-4110>

Abstract. *The aim of this article is to investigate modern methods and strategies for supporting the speech development of primary school students in the context of the New Ukrainian School. Special emphasis is placed on adapting speech therapy work to innovative technologies and the individual needs of students.*

The study utilized methods of systematic analysis of scientific sources, a comparative-historical method to explore the evolution of approaches to speech therapy support, as well as empirical methods such as observations and surveys of teachers and speech therapists. The development of recommendations was based on the analysis of current innovative practices in both Ukrainian and foreign speech therapy.

It has been found that the application of adaptive methods and innovative technologies, such as gamification, digital platforms, and multimedia tools, significantly improves the results of speech therapy support for students. The use of individualized learning approaches enhances the level of integration of students with speech impairments into the general educational process, facilitating their socialization and successful material assimilation.

The results obtained confirm the effectiveness of innovative methods in speech therapy, particularly in the context of inclusive education. The article makes a significant contribution to the understanding and improvement of speech development methodologies for primary school students. Future research could focus on a more detailed study of the long-term impact of these methods on speech development and their adaptation to various educational contexts.

Keywords: *speech therapy, speech development, innovative technologies, inclusive education, adaptive methods, New Ukrainian School.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із ключових викликів сучасної освіти є забезпечення мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку, що вимагає особливої уваги в умовах Нової української школи. Підтримка розвитку мовлення стає центральним завданням як для педагогів, так і для логопедів, оскільки правильне володіння мовою є основою успішної

соціалізації, навчання та формування особистості дитини. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей є поширеним явищем, і їх ігнорування може призвести до подальших труднощів у навчанні та соціальній адаптації.

У зв'язку з цим, важливим є розвиток і впровадження ефективних методів та стратегій підтримки мовленнєвого розвитку в освітньому процесі. Зокрема, Новій українській школі (НУШ) необхідно забезпечити інтеграцію логопедичної допомоги в освітній процес, враховуючи індивідуальні потреби учнів, що мають порушення мовлення. Окрім цього, нові підходи до мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку мають базуватися на принципах інклюзивної освіти, де кожна дитина отримує рівний доступ до якісного навчання.

Таким чином, проблема логопедичної підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку є важливою не лише з точки зору педагогіки, але й для широкого кола наукових дисциплін, таких як психологія, дефектологія та лінгвістика. Це дослідження спрямоване на пошук інноваційних підходів і технологій, які б допомогли інтегрувати ефективну логопедичну допомогу в рамках реформованої української школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні п'ять років дослідження в галузі логопедії та мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку отримали значну увагу через реформування освіти в Україні. Нова українська школа (НУШ) ставить особливі вимоги до розвитку мовленнєвих навичок та забезпечення індивідуального підходу до учнів, що обумовлює науковий інтерес до цієї теми.

Сучасні підходи до логопедичної корекції досліджуються у роботі Колесник Н.Ю., яка аналізує сучасні методи логопедичної допомоги дітям молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями [8]. Автор наголошує на використанні інтегрованого підходу, але відзначає, що інтерактивні методи недостатньо висвітлені в практиці.

Інклюзивне навчання та його вплив на мовленнєвий розвиток учнів обговорює Бондар В.І. У дослідженні зазначено, що інклюзія є важливим фактором, який сприяє доступності логопедичної допомоги [2]. Проте, автор підкреслює, що не всі вчителі мають достатню підготовку для роботи з учнями з мовленнєвими порушеннями.

Роль діагностики в мовленнєвому розвитку досліджує Коваль М.С. Автор наголошує на важливості ранньої діагностики мовленнєвих проблем та впровадження інноваційних методів оцінки мовленнєвого розвитку [9]. Проте, діагностичні інструменти не завжди відповідають сучасним вимогам освіти.

Психолого-педагогічні аспекти розвитку мовлення аналізує Демченко І.В., акцентуючи увагу на важливості взаємодії вчителя і логопеда у забезпеченні успішного розвитку мовлення у дітей [5]. Автор вказує на недостатню комунікацію між фахівцями у школах.

Комунікативна компетентність учнів вивчається Лук'янчук Т.О., де автор зосереджує увагу на розвитку комунікативних навичок у контексті навчальної програми НУШ [11]. Однак, робота не надає достатньо інформації про інклюзивні методи підтримки дітей з мовленнєвими порушеннями.

Інноваційні технології в логопедії є темою дослідження Бугайчук Н.С., де розглядаються сучасні інструменти для підтримки дітей з порушеннями мовлення [3]. Автор акцентує увагу на використанні цифрових технологій, але підкреслює, що не всі інновації легко інтегруються в навчальний процес.

Інклюзивне навчання в НУШ та його виклики досліджує Гриневич Л.М. Автор вказує на труднощі, з якими стикаються вчителі при впровадженні інклюзивного навчання у школах [4]. Проте, мало уваги приділяється логопедичній підтримці в інклюзивних класах.

Комплексний підхід до логопедичної допомоги описаний у роботі Андрієнко І.В., де автор наголошує на важливості комплексного підходу в

логопедичній роботі, але визнає, що потребує детальнішого розгляду питання адаптації цих методів до умов інклюзії [1].

Теоретичні основи корекційної роботи в логопедії описує Станкевич О.П., де автор надає структурований підхід до організації логопедичної роботи з учнями [14]. Однак, не всі аспекти сучасних технологій для підтримки мовлення детально описані.

Мовленнєвий розвиток в контексті НУШ вивчається Кравець Л.В., де автор підкреслює важливість інтеграції логопедичних стратегій у загальний навчальний процес [10]. Проте, дослідження не повною мірою розглядає технологічні інновації в цій сфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз літератури показав, що хоча існують ґрунтовні дослідження в галузі логопедії та мовленнєвого розвитку, деякі аспекти залишаються нерозкритими. Зокрема, недостатньо досліджено:

- інтеграцію сучасних цифрових технологій в логопедичну роботу;
- практичне застосування інклюзивних методів підтримки мовленнєвого розвитку;
- питання підготовки вчителів і логопедів до роботи в інклюзивних класах.

У цій статті будуть розглянуті ці питання, з акцентом на сучасні інноваційні стратегії та методологічні підходи до підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку в умовах Нової української школи.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження та розробка ефективних методів і стратегій підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку в контексті Нової української школи. З урахуванням сучасних вимог до інклюзивної освіти та змін у підходах до навчання, важливо знайти інноваційні рішення для вирішення актуальних проблем у сфері логопедії.

Основні цілі дослідження:

1. Аналіз сучасних підходів до мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку в умовах інклюзивної освіти, що відповідають концепції Нової української школи.

2. Оцінка інноваційних методів та цифрових технологій, які використовуються у логопедичній роботі з дітьми, що мають мовленнєві порушення, з акцентом на практичні результати.

3. Вивчення ролі вчителя та логопеда в забезпеченні успішної мовленнєвої підтримки учнів молодшого шкільного віку, включаючи співпрацю в умовах інклюзивного навчання.

4. Обґрунтування необхідності підготовки педагогів до роботи з учнями, які мають мовленнєві порушення, і визначення ключових проблем, пов'язаних із адаптацією сучасних методів до умов інклюзії.

5. Запропонування практичних рекомендацій для педагогів і логопедів щодо оптимізації навчального процесу в інклюзивному середовищі, враховуючи потреби учнів із мовленнєвими порушеннями.

Зміни в освіті, зокрема реалізація інклюзивного підходу в рамках Нової української школи, роблять питання мовленнєвого розвитку учнів особливо важливим. Стаття спрямована на вирішення проблеми забезпечення належної логопедичної підтримки в умовах шкільного навчання, оскільки ефективний розвиток мовлення є ключовим для академічного та соціального успіху учнів молодшого шкільного віку.

Цілі дослідження є логічним продовженням аналізу попередніх досліджень і публікацій, в яких не були достатньо розкриті питання інтеграції інноваційних технологій у логопедію та підготовки педагогів до роботи з дітьми, які мають мовленнєві порушення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Нова українська школа (НУШ) ставить на меті

створення якісно нового освітнього середовища, що орієнтується на індивідуальні потреби учнів. Однією з основних складових мовленнєвого розвитку дітей є логопедична підтримка, яка допомагає учням із мовленнєвими порушеннями. Для цього НУШ інтегрує інноваційні підходи та стратегії, що враховують психологічні, педагогічні й фізіологічні аспекти розвитку дитини.

Дослідження показують, що впровадження індивідуалізованих навчальних планів, адаптивних методів та використання цифрових технологій сприяє кращим результатам у розвитку мовленнєвих навичок. Наприклад, використання спеціалізованих логопедичних програм [8] та адаптованих методик роботи з учнями з особливими освітніми потребами демонструє суттєве покращення у сприйнятті та відтворенні мовлення дітьми. Це підтверджує необхідність включення таких інструментів у навчальний процес.

Інноваційні підходи до логопедії передбачають використання технологічних засобів, таких як інтерактивні навчальні програми, гейміфікація, мобільні додатки для розвитку мовлення, та впровадження елементів віртуальної реальності (VR). За даними дослідження педагогічної ефективності цифрових ресурсів, застосування інтерактивних платформ дозволяє підвищити мотивацію учнів, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню їхньої мовленнєвої активності [2].

Технологічна підтримка дозволяє здійснювати індивідуалізований підхід у логопедичній роботі, зокрема через автоматизовану оцінку мовних навичок і розробку персоналізованих рекомендацій для подальшого навчання [5]. Це відкриває нові перспективи для ефективної роботи з учнями, що мають мовленнєві порушення.

Успіх розвитку мовленнєвих навичок у дітей значною мірою залежить від злагодженої роботи вчителя та логопеда. Сучасний педагог має володіти компетенціями, які дозволяють йому співпрацювати з логопедом для інтеграції

інноваційних методів у навчальний процес [12]. Окрім того, важливою є підготовка вчителів до роботи в інклюзивних класах, де учні з різними мовленнєвими проблемами можуть бути інтегровані в загальний навчальний процес.

Науковці відзначають, що головним завданням учителя є створення сприятливого навчального середовища, де мовленнєва активність стимулюється через ігри, творчі завдання та діалогові практики [4]. Спільна робота вчителя та логопеда дозволяє досягти кращих результатів у мовленнєвому розвитку учнів і сприяє їх успішній соціальній інтеграції.

На основі проведеного аналізу та вивчення інноваційних підходів можна сформулювати декілька рекомендацій для педагогів і логопедів:

- Використовуйте інтерактивні платформи для розвитку мовлення, які дозволяють індивідуалізувати завдання.
- Застосовуйте гейміфікацію навчання для підтримки інтересу до мовленнєвих вправ.
- Підтримуйте постійну комунікацію між вчителями та логопедами для спільної розробки індивідуальних планів навчання.
- Використовуйте сучасні технології, такі як AR та VR, для покращення інтерактивності навчального процесу.

Отримані результати демонструють ефективність використання сучасних технологій у логопедичній роботі, а також важливість підготовки педагогів до роботи в умовах інклюзії. Інноваційні рішення, описані у статті, сприяють кращому розумінню проблеми мовленнєвого розвитку учнів і дають можливість поліпшити результати навчання в рамках Нової української школи.

Висновки. Проведене дослідження дозволило розкрити актуальність та важливість логопедичної підтримки у контексті Нової української школи, зокрема в питаннях мовленнєвого розвитку молодших школярів. Вивчення

сучасних інноваційних технологій і методик показало, що інтеграція новітніх підходів до логопедичної роботи сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, зокрема через використання індивідуалізованих програм, гейміфікації та цифрових платформ.

Мета дослідження – розробка й обґрунтування методів підтримки мовленнєвого розвитку учнів на основі сучасних технологій і методик – була досягнута. Використання адаптивних методів і цифрових технологій підтверджено як результативні стратегії для розвитку мовлення в умовах інклюзії.

Основні завдання, пов'язані з аналізом існуючих підходів та визначенням ключових інновацій у логопедії, були виконані. Однак залишаються деякі напрямки, які потребують подальшого вивчення, зокрема дослідження довготривалого впливу технологій на розвиток мовлення у дітей з різними мовленнєвими порушеннями. Також варто приділити більше уваги адаптації методик до конкретних умов різних освітніх закладів, а також підвищенню кваліфікації вчителів і логопедів у контексті нових підходів до навчання.

Це дослідження закладає міцну основу для подальшого розвитку логопедичної практики та вдосконалення методів підтримки мовленнєвого розвитку учнів молодшого шкільного віку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко І.В. Комплексний підхід до логопедичної допомоги у початковій школі. *Педагогічні дослідження*. 2019. №5. С. 49–57.
2. Бондар В.І. Інклюзивна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи. *Педагогіка і психологія*. 2018. №3. С. 15–22.
3. Бугайчук Н.С. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. *Сучасна логопедія*. 2021. №7. С. 52–60.

4. Гриневич Л.М. Інклюзивне навчання: виклики та можливості для мовленнєвого розвитку учнів. *Педагогічна майстерність*. 2020. №3. С. 33–41.
5. Демченко І.В. Психолого-педагогічні підходи до розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку. *Психологічні аспекти освіти*. 2019. Т. 8. С. 100–110.
6. Горбачук М.В. Формування мовленнєвих навичок у дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник спеціальної педагогіки*. 2021. №9. С. 74–82.
7. Клименко Л.А. Основи логопедії: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2017. 240 с.
8. Колесник, Н.Ю. Сучасні підходи до логопедичної корекції мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку. *Логопедія: теорія і практика*. 2020. №4. С. 45–56.
9. Коваль, М.С. Методи діагностики мовленнєвого розвитку молодших школярів. *Науковий вісник логопедії*. 2022. №5. С. 30–38.
10. Кравець, Л.В. Мовленнєвий розвиток учнів у контексті Нової української школи. *Вісник педагогічної науки*. 2019. Т. 12. С. 78–85.
11. Лук'янчук, Т.О. Розвиток комунікативної компетентності учнів у молодшій школі. *Освітні інновації*. 2018. №4. С. 66–72.
12. Пічкур В.О. Логопедична робота з учнями в умовах інклюзивної освіти. *Інклюзивна педагогіка: теорія та практика*. 2021. №2. С. 22–30.
13. Савченко О.Я. Нова українська школа: концепція та реалізація. *Наукові записки педагогічних наук*. 2020. №6. С. 10–17.
14. Станкевич О.П. Теоретичні основи корекційної роботи в молодшій школі. Вінниця: Державне видавництво педагогіки, 2019. 185 с.
15. Ярмолюк С.Г. Логопедичні технології для підтримки учнів із затримками мовного розвитку. *Логопедична практика*. 2017. №2. С. 12–19.